

УДК 37.01:005.332.4 (045)
DOI 10.32840/1992-5786.2019.63-1.23

З. А. Дмитрук

головний спеціаліст
Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації

ОСВІТНІЙ ПРОЕКТ «ПАРТНЕРСТВО ЯК РЕСУРС» – ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

У статті розглянуто умови, в яких сьогодні функціонують та розвиваються заклади загальної середньої освіти та зазначено, що функціонування соціально-педагогічної системи відбувається в умовах ринкових відносин, постійних змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. З'ясовано, що в зазначених умовах питання позиціонування закладів загальної середньої освіти та пошук нових можливостей, напрямів та форм діяльності набувають особливої актуальності, але недостатньо розглядаються у фундаментальних наукових працях та потребують подальшого вивчення. Розроблено концепцію освітнього проекту «Партнерство як ресурс», спрямованого на реалізацію процесу позиціонування закладу загальної середньої освіти шляхом набуття учасниками знань та навичок з проектної технології, розвитку партнерських стосунків та інтерактивної взаємодії; визначено безперервність та поетапність його впровадження. Встановлено основні види діяльності в освітньому проекті «Партнерство як ресурс»: проведення освітніх заходів (тематичних семінарів, тренінгових занять, консультацій, лекцій, бесід тощо з питань надання знань та навичок проектної діяльності, розвитку творчих здібностей, лідерських якостей особистості, громадянського та національно-патріотичного виховання учнівської, студентської молоді) та здійснення практичної роботи (створення проектів учасниками заходів з консультативною допомогою тренерів освітнього проекту). За результатами впровадження освітнього проекту «Партнерство як ресурс» у 5 закладах загальної середньої освіти Розквітівської об'єднаної територіальної громади Березівського району Одеської області, Красносільської об'єднаної територіальної громади Лиманського району Одеської області, Роздільнянського району Одеської області побудовано графік зростання кількості учасників та діаграма розподілу учасників проекту за категоріями.

Ключові слова: партнерство; процес позиціонування, освітній проект; ринок освітніх послуг.

Постановка проблеми. Сьогодні у суспільстві відбуваються трансформаційні процеси: інтеграція освіти у світове освітнє середовище, глобалізація освіти, і в цих умовах актуалізуються питання модернізації освітньої сфери, підвищення якості освіти, впровадження ефективних форм і методів управління та відповідності сучасним світовим стандартам.

У загальному розумінні позиціонування для навчального закладу в загальній системі – це комплекс заходів довгострокової маркетингової стратегії, спрямованих на формування іміджу і підтримки репутації, реалізація яких дає змогу закладу освіти посісти у свідомості цільової аудиторії власне, відмінне від інших та вигідне для себе, місце, донести до споживача освітніх послуг ті вигоди та переваги, які він отримає від вибору запропонованих освітніх програм, показати партнерам шляхи співробітництва з навчальним закладом [8].

Вивчаючи особливості позиціонування на освітньому ринку, встановлено, що велика частина наукових робіт присвячена питанням позиціонування закладів вищої освіти [5]. Питання позиціонування закладів загальної середньої освіти

практично не розглядаються в фундаментальних наукових працях, а рідкісні роботи, присвячені даній проблемі, носять в основному прикладний характер. Сформована ситуація свідчить про те, що проблемам реалізації процесу позиціонування закладу загальної середньої освіти на освітньому ринку приділяється недостатня увага.

Умови, в яких сьогодні функціонують і розвиваються навчальні заклади, – це умови ринкових відносин, тому актуальним питанням є питання пошуку інноваційних інструментів у процесі позиціонування закладу освіти на ринку освітніх послуг. У своїй книзі «Думай поза шаблонами» Люк Брабандер зазначає, що «складна структура світу вимагає від нас постійного жонглювання форматами, моделями та стратегіями. Щоб стати більш креативними та вижити у світі стрімких змін і складних проблем, ви повинні робити більше, ніж просто думати поза форматом. Навпаки, ви повинні навчитися думати новими форматами, що означає умисне (не підсвідоме) створення ряду свіжих моделей, послідовне їх вивчення і постановку пріоритетів серед них» [2].

Діяльність закладів освіти у процесі позиціонування на ринку освітніх послуг набуває

варіативності відповідно до реальних умов, які складаються в процесі досягнення визначеної реальної мети. Пошук інноваційних форм та засобів управлінської, педагогічної діяльності набуває особливої актуальності.

Освітній проект «Партнерство як ресурс» є формою діяльності, спрямованою на самовдосконалення його учасників й одночасне вдосконалення навколишнього середовища, що сприяє створенню сучасного освітнього простору у закладах загальної середньої освіти, та одним з інноваційних інструментів процесу позиціонування закладів освіти на ринку освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання теорії позиціонування викладені в працях Д. Аакера, М. Васильєвої, Ф. Котлера, Е. Райса, Дж. Траута та інших учених. Проблеми, пов'язані з питаннями розробки комунікаційних стратегій порушувалися в працях С. Дацюка, О. Жердевої, Д. Лапигіна та інших учених. Сутність проектного менеджменту й інноваційний розвиток навчального закладу розглядалися у працях таких авторів, як О. Алейнікова, С. Бушуєв, М. Гриньова, Л. Ноздріна, Є. Матвишин, В. Морозов, Л. Пономаренко, О. Полотай, Ф. Фрейх, В. Ящук, З. Рябова та ін.

Мета статті – розробити концепцію освітнього проекту «Партнерство як ресурс», визначити етапи та завдання його реалізації.

Відповідно до зазначеної мети, у статті поставлено такі **завдання**: розкрити сутність освітнього проекту та визначити опанування учнівською молоддю, педагогічними працівниками засобами та формами проектної технології, знаннями та навичками проектної діяльності як ресурсу в реалізації особистості та позиціонуванні закладу освіти на регіональному ринку освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу. Нині в Україні успішно реалізуються найрізноманітніші інноваційні освітні проекти, до яких належить і освітній проект «Партнерство як ресурс». В основі концепції проекту закладено наступні принципи освітньої діяльності, які визначено Законом України «Про освіту»: людиноцентризм; державно-громадське управління, державно-громадське партнерство. Також, задум щодо його започаткування пов'язаний з ідеями видатного вченого, президента Національної академії педагогічних наук Василя Григоровича Кременя, чиї праці виявилися для нас концептуальним орієнтиром [10].

Інноваційний розвиток будь-якої організації забезпечується використанням принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності тощо [7].

Підкреслимо, що в бурхливих умовах сьогодення провідними навичками вважається здатність

організовувати життєдіяльність у світі як проекту: визначити далеку і найближчу перспективу; знаходити й залучити необхідні ресурси, накреслювати план дій і, здійснивши його, оцінювати, чи вдалося досягти поставлених цілей. Проектний менеджмент дає змогу знайти баланс між академічними знаннями та практичними вміннями, задовольнити прагнення особистості до вільного вибору діяльності з опорою на зацікавленість та особистісну значущість проблем, що вирішуються.

Дослідження сформовано на теоретичній основі проектного менеджменту та використано навчальні, інформаційно-методичні матеріали авторського колективу науковців ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»: З. Рябова, А. Єрмоленко, Т. Махиня, М. Морозова, Л. Оліфіра, Н. Приходькіна [14].

Акцентуємо, що в умовах сьогодення інноваційний розвиток освітньої організації можна забезпечити переорієнтацією діяльності на проектну. У зв'язку із цим виникає необхідність у побудові системи життєдіяльності освітньої організації як проектно-орієнтованої. Характеристику проекту можна визначити як певну сукупність управлінських завдань та організаційних дій, методів та засобів, що спрямовані на досягнення визначеної мети проектної діяльності. Підкреслимо, що найважливішими складовими проекту є чітка орієнтація на результативність заходів, необхідність їх досягнення у визначений проміжок часу в умовах обмеженості ресурсного забезпечення. Проектний менеджмент для керівника навчального закладу допомагає планувати заходи щодо розвитку школи так, щоб вони були реалізовані; вибудовувати структуру проекту так, щоб вона була чіткою та ясною; ефективно й умотивовано організовувати кооперацію проектної команди; включати зміни, що відбуваються як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі, в процес розвитку освітньої організації [14].

Відтак, можна стверджувати, що забезпечити успішність діяльності освітньої організації як проектно-орієнтованої можливо, тільки використовуючи технологію проектного менеджменту [16].

На Одещині понад 800 закладів загальної середньої освіти, 101 позашкільний заклад, 38 закладів професійно-технічної (професійної) освіти, і у кожному закладі існує учнівське самоврядування. Саме активізація роботи з лідерами учнівського самоврядування закладів загальної середньої освіти стане вагомим фактором у розвитку громадянського суспільства. Освітній проект «Партнерство як ресурс» спрямовано на об'єднання зусиль у зазначеному напрямі представників громадськості, педагогічних працівників, батьківських колективів та фахівців – науковців і державних службовців. Це органічна співпраця всіх зацікавлених на принципах партнерства, громадянської свідомості, толерантності та наукового підходу. Важливо зазна-

чити, що проект розроблено з метою поєднання та взаємоузгодження потреб людини, суспільства і держави, що зумовлює їх коеволюцію.

Сучасний заклад освіти – це відкрита соціально-педагогічна система, про яку говорять, як про сферу послуг. Процес управління у системі освіти є невіддільною складовою управління соціальними системами. Функціонування соціально-педагогічної системи відбувається в умовах постійних змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, і управління такою системою повинно реагувати на ці зміни та своєчасно забезпечувати її перебудову.

Гнучкі управлінські структури обумовлюють розвиток партнерських стосунків та інтерактивної взаємодії між усіма учасниками управлінського процесу, що неодмінно виникають в умовах браку інформації та невизначеності [4].

В сучасних умовах виникає необхідність створення інструментів (форм, засобів діяльності), які будуть підвищувати потенціал учасників освітнього процесу, створювати умови для розвитку кожної особистості та сприяти становленню системи закладу освіти як відкритої та демократичної системи.

Таким інструментом нами визначено авторський освітній проект «Партнерство як ресурс» (автор З. А. Дмитрук), який впроваджується у закладах загальної середньої освіти Одещини з червня 2018 року за підтримки профспілкової організації Департаменту освіти та науки Одеської обласної державної адміністрації та громадської організації «Чорноморське гайдамацьке з'єднання». Зазначену проектну діяльність цілком схвалено Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти та науки України [лист МОН України від 05 грудня 2018 р. № 22.1/10-4511].

Освітній проект «Партнерство як ресурс» спрямовано на реалізацію особистості громадянина через різноманітні форми публічної громадської активності та самоорганізації, на активізацію діяльності молодіжного середовища регіону (педагогічних працівників, лідерів учнівських, студентських колективів закладів освіти області) через створення проектних робіт, з обов'язковими: навчальною складовою (надання знань, навичок щодо проектної діяльності, психологічною складовою (розвиток творчих, лідерських здібностей), практичною складовою (створення та реалізація конкретних проектів), конкурсною складовою (конкурс проектних робіт), аналітичною складовою (аналіз та підведення результатів втілення освітнього проекту «Партнерство як ресурс»).

Мета освітнього проекту «Партнерство як ресурс»: підготовка тренерів – педагогічних працівників, лідерів учнівського самоврядування, представників батьківських колективів закладів освіти області, громадських організацій формами та засо-

бами проектної технології; підготовка молоді як активних громадян, формування громадянських навичок і цінностей, необхідних для ефективної участі у сучасному житті.

Завдання:

1) опанування учнівською молоддю, педагогічними працівниками засобами та формами проектної технології, знаннями та навичками проектної діяльності як ресурсу в реалізації особистості та позиціонуванні закладу освіти на регіональному ринку освітніх послуг;

2) формування національно-свідомого учня-лідера-громадянина шляхом вивчення та популяризації історико-культурної спадщини рідного краю, школи тощо;

3) підготовка тренерів для подальшої роботи у напрямі активізації представників молодіжного середовища регіону, сприяння реалізації кожної особистості – учасника проекту в сучасному житті;

4) сприяння розвитку творчих здібностей учнів та педагогічних працівників, всіх учасників освітнього проекту;

5) опанування навичками командної роботи (учні, педагогічні працівники, батьки, інші учасники освітнього проекту у процесі створення та реалізації проектів отримують навички колективної роботи на партнерських засадах);

6) опанування навичками щодо створення відеороликів, презентацій та інших видів презентаційних матеріалів.

Впровадження проекту здійснюється поетапно, розраховано на 2 роки (2018/2020 рр.) та розподілено на 7 етапів:

Перший етап визначено як «Просвітницький» (тривав з червня по серпень 2018 р., 3 місяці).

Основні види діяльності на цьому етапі – ознайомлення всіх зацікавлених (керівники РДА, ОТГ, міст, відділів (управлінь) освіти, закладів освіти, причетних установ тощо) з метою, завданнями, умовами, засобами та формами діяльності в освітньому проекті «Партнерство як ресурс»; листування; визначення учасників проекту; скріплення домовленостей відповідними угодами про освітню співпрацю.

Другий етап визначено як «Освітній» (триває з вересня 2018 р. по червень 2019 р., 10 місяців).

Основні види діяльності на цьому етапі – проведення освітніх заходів: тематичних семінарів, тренінгових занять, консультацій, лекцій, бесід тощо з питань проектної діяльності, розвитку творчих здібностей, лідерських якостей особистості, громадянського та національно-патріотичного виховання учнівської, студентської молоді (згідно із запитамі учасників).

Третій етап визначено як «Продуктивний» (триває з липня 2019 р. по грудень 2019 р., 6 місяців).

Основні види діяльності на цьому етапі – практична робота (створення проектів учасниками

заходів) з консультативною допомогою тренерів освітнього проекту.

Четвертий етап визначено як «Результативний» (з січня по лютий 2020 р., 2 місяці).

Основні види діяльності на цьому етапі – організаційна робота з підготовки та проведення конкурсу; визначення кращих проектів. Зазначена діяльність проводиться організаційним комітетом освітнього проекту «Партнерство як ресурс».

П'ятий етап визначено як «Аналітичний» (з березня по квітень 2020 р., 2 місяці).

Основні види діяльності на цьому етапі – аналітична робота щодо вивчення результатів впровадження освітнього проекту «Партнерство як ресурс». Зазначена діяльність здійснюється автором та тренерами проекту.

Шостий етап визначено як «Підсумковий» (травень 2020 р., 1 місяць).

Основні види діяльності на цьому етапі – проведення підсумкової конференції за результатами проектної діяльності (із запрошенням переможців, учасників, наукових консультантів проекту, почесних гостей).

Сьомий етап визначено як «Безперервний» (червень 2020 р., 1 місяць).

Основні види діяльності на цьому етапі – проведення заходів, спрямованих на пошук партнерів та нових ресурсів з метою продовження освітнього проекту «Партнерство як ресурс» (круглі столи, зустрічі, ініціативи, публічні звернення тощо).

Впровадження освітнього проекту «Партнерство як ресурс» здійснюється з вересня 2018 року по теперішній час. За зазначений період взяли участь 100 учасників, із них: 55 – педагогічні працівники, 31 – учні, 5 осіб – представники громадських організацій, 9 осіб – представники батьківських колективів закладів загальної середньої освіти Одеської області. На (рис. 1) представлено розподіл учасників освітнього проекту за категоріями.

Рис. 1 Розподіл учасників освітнього проекту за категоріями

Зростання кількості учасників освітнього проекту «Партнерство як ресурс» у 2018 році відбувається поступово, представлено на рисунку 2.

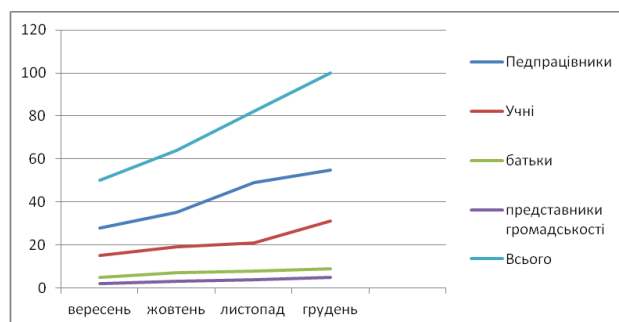

Рис. 2 Динаміка росту кількості учасників освітнього проекту «Партнерство як ресурс» у 2018 році

Участь у проекті визначається за принципом добровільності, тобто щодо участі у проекті визначається учасник за власним бажанням.

Важливо зазначити ще один принцип проекту – універсальність. Це означає, що учасник, який опанував алгоритмом дій, формами та засобами проектної технології зможе використовувати знання та навички у будь-якій сфері діяльності.

Найбільшу зацікавленість проектом виявили педагогічні працівники та учні закладів загальної середньої освіти. Найменшу активність ми бачимо від членів батьківського комітету та громадськості. Таким чином, визначаємо пріоритетним напрямом роботи у проекті інформаційну та просвітницьку діяльність у батьківських колективах закладів загальної середньої освіти, з метою підвищення їх активності, ініціативності та налагодження партнерської співпраці всіх учасників освітнього процесу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З'ясовано, що сьогодні закладам освіти необхідно достойно показати себе на ринку освітніх послуг, використовуючи ті можливості, які дозволяють зробити результат їх діяльності відкритим для цільових аудиторій; що в сучасних ринкових умовах питання позиціонування закладів загальної середньої освіти та пошук нових можливостей, напрямів та форм діяльності набувають особливої актуальності, але недостатньо розглядаються у фундаментальних наукових працях та потребують подальшого вивчення.

Нами розроблено концепцію освітнього проекту «Партнерство як ресурс», спрямованого на реалізацію процесу позиціонування закладу загальної середньої освіти шляхом набуття учасниками знань та навичок з проектної технології, розвитку партнерських стосунків та інтерактивної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Висвітлено мету та ключові завдання, визначено 7 етапів впровадження проекту.

Освітній проект «Партнерство як ресурс» визначено одним з інструментів у позиціонуванні закладів освіти, що дасть змогу підвищити їх конкурентоспроможність на регіональному ринку освітніх послуг.

З 2018 року зазначений проект впроваджується у 5 закладах загальної середньої освіти

Розквітівської об'єднаної територіальної громади Березівського району Одеської області, Красносільської об'єднаної територіальної громади Лиманського району Одеської області, Роздільнянського району Одеської області.

Однак, наше дослідження на цьому не вичерпано, а ставить за мету **подальше впровадження** освітнього проекту «Партнерство як ресурс» та розширення узагальнених результатів дослідження у закладах загальної середньої освіти Одещини та інших регіонів України.

Список використаної літератури:

1. Аакер Д. Создание сильных брендов. URL: www.twirpx.com.
2. Де Брабандер Л., Ини А. Book Chef. 2017. 368 с.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: метод. поради молодим науковцям. Київ-Вінниця, Україна : ТОВ фірма «Планер». 2010. 308 с.
4. Єльнікова Г.В., Борова Т.А., Полякова Г.А. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи. Чернівці, Україна : Технодрук, 2009. 570 с.
5. Positioning and branding of an educational organization : monograph / E.A. Zhadyko, L.M. Kapustina, N.Yu. Romanova ; Ural. gos. ekon. un-t. Ekaterinburg : Izd-vo Ural. gos. ekon. un-ta, 2016. 204 с.
6. Зими́на І.В. *Руководство для учебных заведений по разработке плана стратегического маркетинга в области подготовки управленческих кадров*. URL: <http://www.studles.ru/preview/1099596/>.
7. *Інноваційний тип розвитку*. URL: uk.wikipedia.org/wiki/Інноваційний_тип_розвитку
8. Котлер Ф. *Основы маркетинга* / пер. с англ. Москва, Россия : Бизнес-книга, ИМА-Кросс. Плюс, 1995, 702 с.
9. Котеленець В. *Інтернет як комунікаційний канал позиціонування навчального закладу на ринку освітніх послуг*. URL: tme.uomo.edu.ua/docs/almanax/28.pdfhttps://www.google.com.ua/http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:eJO_40XKAEQJ:tme.uomo.edu.ua/docs/almanax/28.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&lr=lang_ru%7Clang_uk.
10. Кремень В. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми). Київ, Україна : Грамота, 2003, 216 с.
11. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ, Україна : Грамота, 2005, 448 с.
12. Програма розвитку освітньої системи міста Запоріжжя (2004–2010 рр.) / Г.В. Єльнікова, Ред. Запоріжжя, Україна : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2005, 124 с.
13. Рябова З.В., Кравченко Г.Ю. *Метод проектів у розвитку якості початкової освіти*. Харків, Україна : Ранок, 2013, 145 с.
14. Рябова З.В., Єрмоленко А.Б., Махinya Т.А. та ін.; *Проектний менеджмент для інноваційного розвитку освітніх організацій України*: навч. посіб. для підготовки магістрів за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами», підвищення кваліфікації слухачів, керівників навчальних закладів; В. В. Олійника, маг. Ф. Фреха, Ред.; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти»; КультурКонтакт Австрія. Київ, Україна, 2017, 118 с.
15. Траут Дж., Райс Э. *Позиционирование. Битва за узнаваемость* / пер. с англ. С. Жильцова. Санкт Петербург, Россия : Питер, 2004, 256 с.
16. *Сутність проектного підходу до управління організацією*. URL: pidruchniki.com/19610401/menedzhment/upravlinnya_proektami

Dmytruk Z. Educational project "partnership as resource" – tool for implementing the general basic education position processing in the regional educational market

The article deals with the conditions in which today institutions of general secondary education function and develop. It is noted that the functioning of the socio-pedagogical system takes place in conditions of market relations, constant changes of both internal and external environment. It was clarified that under these conditions the issue of positioning of institutions of general secondary education and the search for new opportunities, directions and forms of activity are of particular relevance, but are not sufficiently considered in fundamental scientific works and require further study. The concept of the project "Partnership as a resource" aimed at implementation of the process of positioning the institution of general secondary education by means of acquisition of knowledge and skills from design technology, development of partnership relations and interactive interaction among all participants in the educational process is developed. The main types of activities in the educational project "Partnership as a resource" are established: conducting educational events (thematic seminars, training sessions, consultations, lectures, discussions, etc. on issues of knowledge and skills of the project activity, development of creative abilities, leadership qualities of the individual, civil and national-patriotic upbringing of students, student youth) and practical work (creation of projects by participants of the activities of the advisory assistance of educational project trainers). As a result of the implementation of the educational project "Partnership as a resource" in five institutions of general secondary education of the RK District of Berezovsky District of Odessa Oblast, Krasnosilsk Integrated Territorial Community of Liman District, Odesa Oblast, Razdliysky District, Odesa Oblast, a schedule was developed for the growth of participants and a distribution diagram of project participants by categories.

Key words: *partnership; positioning process, educational project; educational services market.*